

Національний університет оборони України

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Науково-практичної конференції

**“Актуальні проблеми розвитку військової освіти
і науки: шляхи їх вирішення”**

26 жовтня 2023 року

Видання університету – 2023

Актуальні проблеми розвитку військової освіти і науки: шляхи їх вирішення - 2023

УДК 355(477) (066)
ББК 68.4(4 УКР) я 43
В 42

Тези доповідей науково-практичної конференції “Актуальні проблеми розвитку військової освіти і науки: шляхи їх вирішення”, К.: НУОУ, – 2023. – 27 с.

Тези доповідей призначені для керівного складу, науково-педагогічних (наукових) працівників, докторантів та ад’юнктів (аспірантів) вищих навчальних закладів і наукових установ системи військової освіти.

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет вченою радою Національного університету оборони України, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Оліферук В.М., кандидат технічних наук (голова організаційного комітету)

Рахманов В.О., доктор педагогічних наук, професор (модератор)

Вавілова Н.В., кандидат історичних наук, (секретар оргкомітету конференції)

Усі права застережені.

У разі передруку матеріалів посилання на тези доповідей обов’язкове.

Адреса оргкомітету конференції: Україна, 03049, м. Київ-49, пр-т

Повітрофлотський, 28, Національний університет оборони України, м.

Київ, тел.: (044) 271-09-76, E-mail: nuou_str@ukr.net,

ЗМІСТ

Секція “Актуальні проблеми розвитку військової освіти”

<i>Рахманов В.О.</i> Система забезпечення якості професійної військової освіти.....	4
<i>Вавилова Н.В.</i> Стандарти якості професійної військової освіти в закладах військової освіти НАТО.....	5
<i>Мітягін О.О.</i> Системи забезпечення якості освіти та підготовки в Україні та країнах - членах НАТО.....	6
<i>Шабатіна Н.О.</i> Професійна військова освіта в Україні та стандарти НАТО: питання якості.....	8

Секція “Актуальні проблеми підготовки військових фахівців”

<i>Зельницький А.М.</i> Моніторинг у системі управління якістю військової освіти та підготовки військових фахівців у ВВНЗ, ВНП ЗВО.....	9
---	---

Секція “Актуальні проблеми розвитку військової науки”

<i>Заболотний О.А.</i> Процесуальні складові педагогічної технології.....	11
<i>Карпенко В.С.</i> Напрямки підвищення ефективності наукової і науково-технічної діяльності в системі міністерства оборони України.....	13
<i>Кітура О.В., Левицька Л.А.</i> Питання впровадження закордонного досвіду та цифровізації у систему військової освіти та науки.....	14
<i>Орда М.В.</i> Питання вдосконалення нормативно-правового забезпечення організації наукової і науково-технічної діяльності в системі міністерства оборони України.....	16
<i>Орда М.В., Єфименко Г.А.</i> Напрямки нормативно-правового забезпечення воєнної науки.....	21
<i>Порядок оформлення та подання тез доповідей до науково-практичної конференції “Актуальні проблеми розвитку військової освіти і науки: шляхи їх вирішення” Національного університету оборони України</i>	26

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Система забезпечення якості освіти є невід'ємною складовою вищої освіти в більшості країн світу, у тому числі у державах-членах НАТО, а агенції з якості – повноцінними суб'єктами національних освітніх систем, поряд з установами освіти й органами управління освітою. Сучасними європейськими тенденціями щодо забезпечення якості вищої освіти є:

- розроблення єдиних критеріїв і стандартів якості вищої освіти;
- створення і впровадження у закладах вищої освіти системи забезпечення якості вищої освіти;
- формування системи менеджменту якості на основі відповідних моделей управління якістю;
- перенесення центру ваги із процедур зовнішнього контролю якості освітнього процесу і його результатів на базі національних систем атестації та акредитації у бік внутрішньої самооцінки освітніх установ на основі тих чи тих моделей.

Процес розвитку системи військової освіти, однією з основних складових якої є система професійної військової освіти, яка пов'язана з необхідністю модернізації, метою якої є своєчасне відображення у змісті військової освіти тенденцій розвитку майбутнього безпекового середовища. Поряд з розвитком практики освітньої діяльності у сфері військової освіти, використання комплексного підходу, формуванням та розвитком кадрового потенціалу закладів військової освіти, нагальним виявляється підвищення якості військової освіти. Це потребує формування, розвитку та впровадження сучасної системи забезпечення якості військової освіти за стандартами, прийнятими країнами-членами НАТО.

На основі аналізу стандартів НАТО у сфері забезпечення якості військової освіти можна зробити висновок, що західні заклади вищої освіти вводять академічні програми, які доповнюють військовий компонент підготовки офіцерів. Заклади військової освіти НАТО приймають цивільні стандарти для розробки академічних програм і курсів, впроваджують відповідні структури управління військовою освітою у рамках програм підготовки офіцерів, а також, які спрямовані на забезпечення якості військової та професійної військової освіти.

Крім того, варто наголосити, що належного рівня міжвідомчої взаємодії, координації та злагодженості дій між Збройними Силами України й іншими складовими сил безпеки та оборони під час планування і проведення спільних операцій на рівні об'єднаних штабів відповідно до стандартів та процедур НАТО можна досягти тільки шляхом функціонування єдиної уніфікованої системи підготовки персоналу для сил безпеки і оборони. Практика свідчить,

що всі представники сектору безпеки і оборони повинні навчатися разом, в єдиній системі, оскільки планування операцій та ухвалення військових рішень відбувається спільно.

к. і. н. Вавілова Н.В. (НУОУ)

СТАНДАРТИ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ НАТО

На сьогодні одним з важливих завдань практичної реалізації сучасних принципів розвитку системи військової освіти є обґрунтування концептуальних засад формування професійних стандартів підготовки особового складу в системі військової освіти Збройних Сил України на підставі досвіду країн-членів НАТО. Процес реформування системи військової освіти в Україні, це необхідність адаптації вітчизняного законодавства до норм і стандартів країн-членів НАТО з урахуванням їх досвіду підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів та військових фахівців.

Дослідження сутності та змісту поняття “стандарт НАТО” та відповідних стандартів з військової освіти показало, що Альянс розробив і запровадив у свою функціональну діяльність ряд кращих зразків практики у адміністративній сфері, покликаних стандартизувати й оптимізувати підготовку військових фахівців відповідно до сучасних запитів, які є базовими орієнтирами для країн-претендентів на вступ до нього.

ЗВО НАТО прагнуть надати найякісніші знання шляхом постійного підвищення якості ресурсів, що надаються, а також впровадити процеси та процедури для забезпечення максимально можливого рівня якості своєї продукції та послуг для країн-спонсорів НАТО, а також для партнерів НАТО, Співтовариства інтересів військових підрозділів НАТО (Community Of Interest) (COI).

Процес забезпечення якості, що використовується установами військової освіти, стосується двох різних концепцій: Контролю якості (Quality Contro) (QC) та Гарантії якості (QA):

а. Мета контролю якості - виявити недоліки з упором на результат процесу. Таким чином, контроль якості є реактивним процесом, що виявляє недоліки кінцевого продукту або послуги до того, як вони будуть випущені.

б. Гарантії якості (QA) спрямовані на запобігання недолікам з упором на процес розробки продукту або послуги. Це ініціативний процес. Мета QA — покращити процеси розробки та тестування, щоб продукт чи послуга підходили для передбачуваної мети, а недоліки (помилки) уникалися або принаймні зводилися до мінімуму.

ЗВО НАТО постійно збільшують свою продуктивність як у кількості, так і в якості досягнень та послуг, і очікується, що це продовжуватиме зростати.

Стандарти якості визначені, реалізовані та відслідковуються для всіх продуктів та послуг ЗВО НАТО.

Практична реалізація сучасних принципів розвитку системи військової освіти Збройних Сил України є обґрунтування концептуальних засад формування професійних стандартів підготовки особового складу на підставі досвіду країн-членів НАТО. На сьогодні одним з важливих завдань є Процес реформування системи військової освіти в Україні, це необхідність адаптації вітчизняного законодавства до норм і стандартів країн-членів НАТО з урахуванням їх досвіду підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів та військових фахівців.

к.і.н. Мітягін О.А. (НУОУ)

СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ - ЧЛЕНАХ НАТО

У Збройних Силах України провадиться трансформація системи військової освіти, метою якої є «створення багаторівневої системи професійної військової освіти відповідно до стандартів НАТО, кращих вітчизняних та закордонних практик, власного досвіду бойових дій».

Слід зазначити, що інтеграція Збройних Сил України до НАТО шляхом імплементації стандартів професійної військової освіти провідних країн-членів НАТО до національної системи військової освіти передбачає:

- створення багаторівневої системи;
- уточнення вимог до змісту військової освіти;
- приведення організаційно-штатних структур ВВНЗ, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої військової освіти, їх матеріально-технічної бази у відповідність з метою та змістом професійної військової освіти;
- приведення рівня підготовленості науково-педагогічних (педагогічних) працівників, інструкторського складу до мети та змісту професійної військової освіти;
- забезпечення якості професійної військової освіти.

Також треба зазначити що існуюча модель системи військової освіти у ЗС України не враховує більшості сучасних принципів та підходів в підготовці військових фахівців відповідно до стандартів НАТО, зокрема, не визначена модель системи забезпечення якості професійної військової освіти.

Сучасними європейськими тенденціями щодо гарантування якості вищої освіти є:

- розроблення єдиних критеріїв і стандартів гарантії якості вищої освіти:
- створення і впровадження у ЗВО систем забезпечення і гарантування якості вищої освіти;
- формування систем менеджменту якості освіти на основі відповідних моделей управління якістю;

– перенесення центру ваги із процедур зовнішнього контролю якості освітнього процесу і його результатів на базі національних систем атестації та акредитації у бік внутрішньої самооцінки освітніх установ на основі тих чи тих моделей.

Аналіз особливостей організації системи забезпечення якості освіти та підготовки офіцерських кадрів у системі НАТО показав що відповідно до директиви «Освіта та індивідуальна підготовка (E&ITD) 075-007 від 10 вересня 2015 року» Штаб верховного головнокомандувача об'єднаних сил НАТО з трансформації відповідає за зміст і сертифікацію курсів та закладів освіти НАТО.

Процедура системи забезпечення якості освіти та підготовки в країнах – НАТО складається з таких етапів: внутрішній контроль якості, підготовка закладом вищої освіти звіту щодо самооцінювання та проведення інституційної акредитації до відповідності вимогам стандартам НАТО.

У США контроль за освітньо-науковими програмами (професійних стандартів) ПВО здійснює канцелярія Міністра оборони США. Оцінку ефективності цих програм та загалом оцінку забезпечення якості ПВО покладено на Government Accountability Office (GAO – Управління підзвітності уряду), яке є незалежною урядовою установою, що здійснює аудиторську діяльність (державний аудит) та надає інформацію, яка використовується Конгресом США.

Налагоджена система постійного вдосконалення та інституційної акредитації в закладах освіти дозволяє забезпечити якість підготовки військових фахівців на високому рівні відповідно до стандартів НАТО.

В Україні на законодавчому рівні визначена система забезпечення якості вищої освіти відповідно до статті 16 розділу V Закону України «Про вищу освіти» та складається з систем:

а) забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

б) зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти;

в) забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ.

Такі підходи розповсюджуються і на систему вищої військової освіти України, яка інтегрована в державну систему вищої освіти. Але в системі неформальної освіти України, зокрема професійної військової освіти, відсутній механізм щодо проведення ліцензійної експертизи та акредитації освітніх програм, за якими здійснюється професійна підготовка особового складу сил оборони України. Отже, питання акредитації та сертифікації програм ПВО може належати до сфери відповідальності Агентства з питань забезпечення якості професійної військової освіти, що може бути створене як постійно діючий колегіальний орган МО України, уповноважений на реалізацію

політики МО у сфері забезпечення якості професійної військової освіти. Якою може бути окрема незалежна структура, яка буде керуватися власною політикою та буде підзвітною МО України.

Це питання має вирішуватись у контексті інституційного забезпечення функціонування системи професійної військової освіти в Україні з урахуванням основних вимог професійної підготовки офіцерів на різних рівнях військової освіти в контексті сучасних завдань сектору безпеки і оборони та стандартів у країнах Альянсу.

Шабатіна Н.О. (НУОУ)

ПРОФЕСІЙНА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА СТАНДАРТИ НАТО: ПИТАННЯ ЯКОСТІ

Зарубіжний досвід реформування системи військової освіти вказує на необхідність розвивати військову освіту в Україні у межах основних тенденцій, притаманних провідним державам-членам НАТО. До одного з основних елементів системи військової освіти належить професійна військова освіта, розвиток якої в Україні має відбуватись з урахуванням стандартів та принципів, що застосовуються у провідних країнах-членах НАТО, які на практиці реалізують ідею зовнішнього оцінювання як перевірки відповідності закладів певним стандартам, що активно впроваджується у практику інституційного оцінювання та акредитації практично в усіх національних системах.

Процес розвитку системи військової освіти, однією з основних складових якої є професійна військова освіта, пов'язаний з необхідністю постійної модернізації, метою якої є адекватне і своєчасне відображення у змісті військової освіти тенденцій розвитку майбутнього безпекового середовища. Поряд з розвитком практики освітньої діяльності у сфері військової освіти, використання комплексного підходу, формуванням та розвитком кадрового потенціалу закладів військової освіти, нагальним виявляється забезпечення якості професійної військової освіти.

На основі аналізу стандартів НАТО у сфері забезпечення якості військової освіти можна зробити висновок, що західні ЗВО вводять суворі академічні програми, які доповнюють військовий компонент підготовки офіцерів. Заклади військової освіти НАТО приймають цивільні стандарти для розробки академічних програм і курсів, впроваджують відповідні структури управління військовою освітою у рамках програм підготовки офіцерів, а також спрямовані на забезпечення якості військової та професійної військової освіти. З урахуванням досвіду цивільних закладів освіти система забезпечення якості військової освіти у країнах-членах НАТО ґрунтується на оцінці якості освітніх програм та включає в себе оцінку відповідності освітніх програм законодавству, національним та міжнародним стандартам. У свою чергу, метою оцінки якості освітніх програм є підтримка системи внутрішнього контролю та

забезпечення якості військової освіти, а також саморозвитку закладу військової освіти.

Водночас механізми акредитації передбачають використання програмного та інституційного оцінювання. Саме останній аспект потребує звернення уваги на принципи і стандарти НАТО у сфері забезпечення якості військової освіти в цілому та професійної військової освіти зокрема.

к. пед. наук, проф. Зельницький А.М. (НУОУ)

МОНІТОРИНГ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ У ВВНЗ, ВНП ЗВО

Якість військової освіти – планово впроваджувана система стратегічних та оперативних дій, що спрямована на всебічне забезпечення, поліпшення, контроль та оцінювання якості підготовки здобувачів військової освіти на предмет відповідності освітнім стандартам та особистісним потребам.

Забезпечення якості військової освіти – процес створення центральними органами виконавчої влади, органами управління військовою освітою, закладами (структурами) військової освіти та іншими зацікавленими сторонами надійних умов для здійснення ефективної освітньої діяльності і постійного її підтримання у належному стані з метою гарантованого досягнення здобувачами освіти запланованих результатів навчання, сформованості визначених компетентностей, інших професійно важливих якостей та ціннісних орієнтацій.

Основні функції моніторингу та їх змістове наповнення:

1. Інформаційно-аналітична – накопичення, аналіз і поширення серед відповідних суб'єктів освітнього процесу інформації про всебічне забезпечення якості військової освіти та освітньої діяльності ВВНЗ;

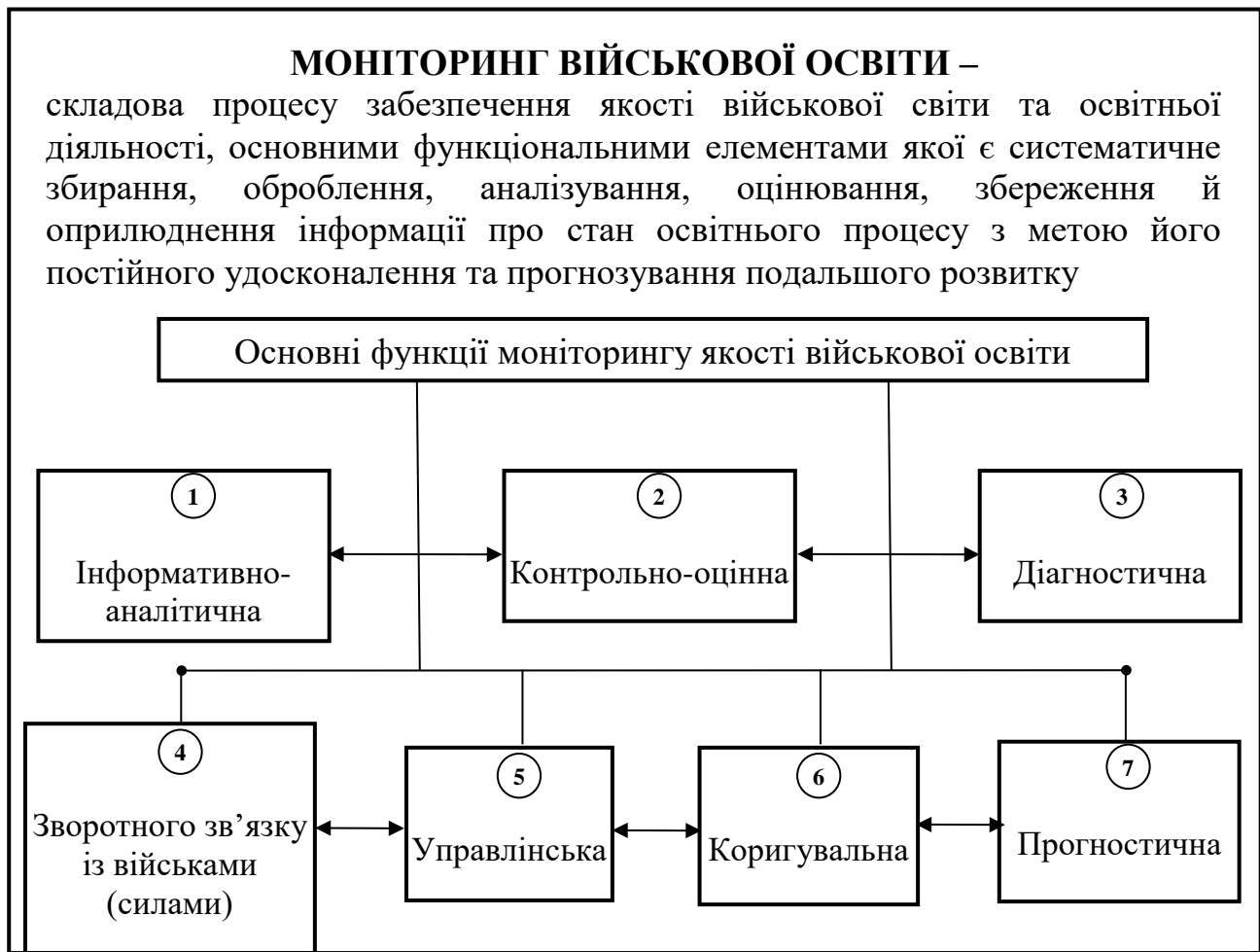
2. Контрольно-оцінна – здійснення перманентного контролю функціонування системи забезпечення якості військової освіти та освітньої діяльності ВВНЗ і кількісного оцінювання прояву відповідних критеріїв даної системи в освітньому процесі;

3. Діагностична – встановлення та вивчення ознак, які характеризують недоліки системи забезпечення якості військової освіти та освітньої діяльності ВВНЗ для передбачення можливих відхилень функціонування системи від заданих параметрів (визначених стандартів);

4. Зворотного зв'язку з військами (силами) – отримання результатів зовнішнього оцінювання діяльності випускників на первинних посадах у військах (силах) з наступним їх аналізуванням у ВВНЗ;

5. Коригувальна – розроблення пропозицій щодо оперативного внесення відповідних змін у систему забезпечення якості військової освіти та освітньої діяльності ВВНЗ;

Структурно-функціональна модель моніторингу якості підготовки військових фахівців у ВВНЗ, ВНП ЗВО

6. Управлінська – вироблення, ухвалення і впровадження обґрунтованих керуючих впливів на відповідні складові системи військової освіти та їх взаємозв'язки на основі аналізу отриманої інформації за результатами проведення моніторингових досліджень та інформації, отриманої з інших джерел;

7. Прогностична – передбачення подальшого розвитку системи військової освіти та прогнозування очікуваних від цього наслідків.

Наведені функції є основою для визначення основних завдань моніторингу системи військової освіти та підготовки військових фахівців, зокрема:

неперервне спостереження за станом якості освіти і освітньої діяльності ВВНЗ та отримання оперативної інформації про результати спостереження;

своєчасне виявлення змін, що відбуваються в системі підготовки військових фахівців;

попередження негативних чинників в системі підготовки військових фахівців;

оцінювання якості освіти (результатів навчання), освітньої діяльності у ВВНЗ та їх ресурсного забезпечення;

коригування освітнього процесу у ВВНЗ на основі аналізу результатів зворотних зв'язків щодо якості освіти та освітньої діяльності.

прогнозування розвитку інноваційних тенденцій в системі військової освіти;

Зазначені завдання реалізуються суб'єктами моніторингу забезпечення якості вищої військової освіти та освітньої діяльності ВВНЗ – органами управління освітою, стейкхолдерами та учасниками освітнього процесу (науковими та науково-педагогічними працівниками, слухачами, курсантами, студентами).

Впровадження розробленої системи моніторингу у педагогічну практику сприятиме виробленню і впровадженню аргументованих управлінських рішень щодо поліпшення якості військової освіти та підготовки військових фахівців.

к.в.н. Заболотний О.А. (НУОУ)

ПРОЦЕСУАЛЬНІ СКЛАДОВІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Педагогічна технологія (ПТ) є процесуальною складовою якості вищої військової освіти, що упорядкована за структурою, змістом та алгоритмом взаємодії учасників освітнього процесу і спрямована на гарантоване досягнення здобувачами вищої військової освіти визначених рівнів сформованості необхідних компетентностей та забезпечення готовності випускників ВВНЗ до ефективного виконання службово-бойових функцій у військах (силах) на посадах призначення.

В свою чергу педагогічна технологія має свої процесуальні складові, а саме:

цілепокладання, як основа для розроблення всіх складових (компонентів) ПТ. Під цілями у даному контексті розуміється ідеальна модель бажаного результату у формуванні особистості військового фахівця в процесі спеціально організованої системи послідовної взаємодії тих, хто навчаються та тих, хто навчають;

мотиваційно-акмеологічна складова ПТ є її рушійною силою, оскільки розповсюджує свій вплив на всіх учасників освітнього процесу і має надихати їх на самоосвіту, самовдосконалення, наполегливу творчу діяльність, на досягнення необхідного рівня якості освіти;

проектувально-планувальна складова ПТ являє собою заздалегідь намічену і змістово та структурно оформлену систему дій, що передбачає порядок, послідовність і терміни виконання заходів у відповідності до визначених метою і завданнями параметрів якості підготовки військових фахівців;

змістово-компетентнісна складова ПТ. В основу змісту військової освіти закладаються вимоги освітніх стандартів, статутів Збройних Сил України, вимог замовників (командувачів видів, родів військ, спеціальних військ), що

повинно знаходити віддзеркалення у компетентнісних моделях підготовки здобувачів вищої військової освіти за відповідною спеціальністю (спеціалізацією). Кожна з компетентностей має бути конкретизована за змістом та диференційована до рівня критеріїв і показників, що дозволяє визначати та оцінювати ступінь сформованості відповідних якостей майбутніх офіцерів із застосуванням адекватних методів діагностики;

комунікативно-перетворювальна складова ПТ. Сутність комунікативно-перетворювальної складової ПТ полягає у розробленні (виборі) та застосуванні викладачем певних засобів і методів, адекватних цілям освіти та рівню підготовленості слухачів (курсантів);

моніторингова складова ПТ – це компонент системи управління якістю вищої військової освіти та освітньої діяльності, що формується на основі систематичного збору, обробки, аналізу, оцінювання, зберігання та оприлюднення інформації про стан освітнього процесу та його забезпечення з метою визначення відповідності отриманих результатів навчання освітнім стандартам та постійного удосконалення освітньої діяльності ВВНЗ.

корегувально-управлінська складова ПТ – являє собою комплекс процедур, спрямованих на досягнення та підтримання освітнього процесу в оптимальному стані задля забезпечення необхідного рівня якості підготовки військових фахівців і оформлюється у вигляді відповідних інструкцій, наказів, розпоряджень та рекомендацій.

доктор філософії Карпенко В.С. (НУОУ)

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Підвищення ефективності наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України – це актуальне та важливе питання, яке потребує вирішення з урахуванням основних тенденції розвитку Збройних сил України.

Основними напрямками підвищення ефективності наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України слід розглянути у змінах в підході до наукової (науково-технічної) роботи кожної наукової установи як на короткострокові, середньострокові, довгострокові перспективи так і особливостей діяльності наукових установ в єдиній системі наукових досліджень з урахування принципів та підходів до питань наукової діяльності країн-членів і партнерів НАТО.

З аналізу діяльності наукових установ країн-членів НАТО зроблено висновок, що наукові дослідження у сфері оборони побудовані таким чином, щоб забезпечити процеси, які поліпшують цілісну, інтегровану структуру організації наукової діяльності, що передбачає декілька специфічних, але пов'язаних між собою напрямків досліджень [2]:

- оцінку майбутнього операційного середовища;
- планування і забезпечення потрібних засобів і можливостей;
- визначення майбутніх загальновійськових концепцій стратегічного рівня;

- розробку, інтеграцію і випробування нових оперативних концепцій, доктрин, організаційних структур, засобів і технологій, а також внесення удосконалень;

- науково-дослідну роботу над майбутніми можливостями і засобами;

- навчання та підготовку сил оборони до дій у змінному середовищі.

Аналіз нормативно-правового забезпечення у сфері наукової та науково-технічної діяльності у системі Міністерства оборони України дозволяє виокремити основні необхідні напрямки підвищення ефективності наукової, науково-технічної діяльності наукових установ у системі Міністерства оборони України:

- організацію наукової (науково-технічної) роботи за напрямками які враховують сучасні технології та забезпечать успішне виконання завдань підрозділами Сил оборони України у змінному середовищі у коротко-, середньо – та довготривалих перспективах;

- забезпечення якості наукових досліджень та розробок враховуючи тенденції розвитку озброєння, військової техніки та роботизованих технічних засобів;

- збільшення наукового потенціалу з досвідом застосування нових зразків озброєння та військової техніки у сучасних умовах ведення війни;

- розвиток інновацій щодо удосконалення існуючої системи наукової і науково-технічної діяльності та Сил оборони в цілому;

- підвищення мотивації суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності шляхом співпраці з іноземними партнерами та залучення до партнерства організацій які мають досвід наукової діяльності та наукового супроводження і враховують можливості кар'єрного зростання військовослужбовців звільнених з лав Сил оборони України;

- інтегрування у глобальний науковий простір та відкритість інформації щодо напрямків наукових досліджень у взаємодії з іноземними партнерами;

- модернізація матеріально-технічної бази проведення досліджень у наукових установах.

Здатність наукових установ створювати, поширювати та використовувати знання що призводить до удосконалення наявної науково-організаційної діяльності підвищуватиме ефективність підрозділів Сил оборони України та стане основою конкурентоспроможності таких установ на державному рівні.

ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ У СИСТЕМУ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Протягом останнього часу, в зв'язку з євроінтеграційним розвитком держави, вітчизняних науковців цікавлять питання організації, регулювання наукових досліджень за кордоном. Вивчення зарубіжного досвіду організації та державного регулювання ННТД дозволяє з'ясувати наявність відмінностей такого регулювання у різних країнах світу.

Що стосується ситуації в Україні, то наукова і інноваційна діяльність та діяльність підприємств майже не перетинається одна із одною, що на жаль, унеможливує вирішення на рівні науки низки практичних проблем, які виникають у роботі певних підприємств та військового сектору. Тобто в Україні існує окремо практична, а окремо наукова діяльність.

Досвід провідних країн світу свідчить, що система організація ННТД стала головним фактором підвищення ефективності проведення наукових досліджень, науково-дослідних робіт, що додатково покращує результати освітнього процесу у ЗВО. Особливістю системи освіти і науки, провідних країн світу, завжди була повна її інтегрованість у практичні проблеми державного, приватного та військового секторів. Система освіти і науки та приватний і військовий сектори взаємопов'язані, утворюють цілісне інституційне утворення, що працює над однаковими проблемами. На основі узагальнення досвіду роботи освітніх на наукових установ у США та ФРН можна зробити висновок, що ці країни досить важливого значення надають системі освітній та науковій діяльності, а отже і організації наукових досліджень для забезпечення функціонування та розвитку університетів, державних і приватних підприємств, а також військового сектору економіки.

Саме тому ефективна організація ННТД в Україні неможлива без врахування досвіду високорозвинених країн у сфері науки, визначення та запровадження позитивних новацій розвитку та функціонування науки у різних державах світу.

Україні потрібно здійснити рішучі кроки для наближення практичної та наукової діяльності відповідних державних підприємств, бізнесу та наукових структур (НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО інших складових сил оборони) в системі МОУ, поглибити співпрацю наукових кадрів та працівників-практиків для вивчення та розроблення шляхів підвищення ефективності роботи підприємств, структур ЗСУ що, у свою чергу, є наслідком підвищення рівня економічного розвитку та обороноздатності нашої держави.

Інтеграція української науки в європейський простір відбуватиметься за 6 основними пріоритетами. Це передбачено проектом Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA), який схвалила під час засідання Колегія МОНУ. Пріоритетами для євроінтеграції української науки є розвиток:

ефективних національних дослідницьких систем;
оптимальної транснаціональної кооперації та конкуренції;
відкритого ринку праці;
гендерної рівності у дослідженнях;
оптимального обміну та трансферу наукових знань;
міжнародної кооперації.

Процеси інтеграції української освіти і науки до Європейського освітнього простору (European Education Area), Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area) та Європейського дослідницького простору (European Research Area) характеризуються пріоритетністю цифрової трансформації.

ННТД ВВНЗ (ВНП ЗВО) відрізняється своєю специфікою, має цілий ряд особливостей та обмежень, і насамперед, з урахуванням оборонних пріоритетів держави, що визначає актуальність проблеми розробки механізмів управління нею з метою підвищення її ефективності.

Таким чином, вітчизняна система наукових досліджень (в тому числі і в системі МОУ) потребує модернізації в напрямку її інтеграції в Європейський освітній простір із збереженням національних досягнень в галузі освіти і науки.

Модернізація і розвиток інформатизації системи організації наукової і науково-технічної діяльності в МОУ належать до актуальних проблем реформування системи військової освіти і науки ЗСУ.

Основною метою цифровізації є досягнення цифрової трансформації існуючого механізму держави (органів державної влади, державних організацій, підприємств, установ, а також армії, правоохоронних органів тощо).

Цифровізація, також розглядається як технологія для оновлення, спрощення й удосконалення процесів, завдань і продуктів, на яку впливають зовнішні (міжнародні та національні ініціативи) і внутрішні (ініціативи окремих працівників або групи працівників) чинників.

У системі МОУ здійснюється формування сучасного бачення перспектив цифрової трансформації та його впровадження в практичну діяльність органів військ (сил). Органами військового управління завершено розроблення та введення в дію низки важливих нормативних документів зазначеного спрямування: “Політики цифрової трансформації, цифрового розвитку, інформатизації та забезпечення інформаційної безпеки в системі Міністерства оборони України” та “Концепції розвитку ІТ-інфраструктури Міністерства оборони України та Збройних Сил України”.

Таким чином, керівництвом МОУ та ГШ ЗСУ визначені офіційні погляди щодо перспектив цифрової трансформації, цифрового розвитку, інформатизації та забезпечення інформаційної безпеки в системі МОУ

ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

На сьогодні воєнна наука відіграє важливу роль у забезпеченні обороноздатності держави в умовах протистояння з російським агресором. В системі воєнно-наукових досліджень функціонують науково-дослідні інститути, центри, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, які здійснюють наукове супроводження реалізації завдань Міністерства оборони України, Збройних Сил України та їх видів, родів військ (сил). Це свідчить про наявність потужного наукового потенціалу.

Голова Воєнно-наукової ради Міністерства оборони України – перший заступник Міністра оборони України генерал-лейтенант Павлюк О.О. на засідання секції ВНР МОУ за воєнно-теоретичною проблематикою зауважив:

... існують проблеми, пов'язані з **ОРГАНІЗАЦІЄЮ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ** та визначенням органами військового управління, які є замовниками наукових досліджень, **ПРІОРИТЕТНИХ ПОТРЕБ** у науковій (науково-технічній) продукції.

Також постає питання про **ВІДПОВІДНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНИХ СТРУКТУР** та **КАДРОВОГО СКЛАДУ** НУ і наукових підрозділів ВВНЗ, ВВП ЗВО завданням, які потребують невідкладного вирішення.

Важливим питанням є проведення наукових досліджень з **ВИВЧЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ ВІЙНИ І ВИРОБЛЕННЯ НА ЦЬЙ ОСНОВІ НАУКОВО-ОБІРУНТОВАНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ**, які повинні стати підґрунтям для прийняття якісно нових, нестандартних рішень, необхідних ЗС України у протистоянні з російським агресором.

Нормативно-правова база для визначення пріоритетних потреб містить:

1. **ЗАКОН УКРАЇНИ “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки”.**
2. **ПОСТАНОВА КМУ “Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року”.**
3. **Проект ПОСТАНОВИ КМУ “Середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня на 2023 рік”.**
4. **Уточнений перелік заходів з реалізації СОБ України.**
5. **Каталог спроможностей МОУ ЗСУ та ІССО.**
6. **Протокол засідання секції ВНР МОУ за воєнно-теоретичною проблематикою Міністерства оборони України від 05.04.2023 №1.**
7. **Проект Закону України “Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні”.**

ЗАКОН УКРАЇНИ “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” дає визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки на період до 2023 року:

- 1) **фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем**

розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави;

2) інформаційні та комунікаційні технології;

3) енергетика та енергоефективність;

4) раціональне природокористування;

5) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;

6) нові речовини і матеріали.

ПОСТАНОВА КМУ “Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року” деталізує ПЕРЕЛІК пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року:

1) Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави;

2) інформаційні та комунікаційні технології;

Цифровізація соціально-гуманітарних процесів та освіта в цифрову епоху

3) енергетика та енергоефективність;

4) раціональне природокористування;

5) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;

6) нові речовини і матеріали.

Проект ПОСТАНОВИ КМУ “СЕРЕДНЬОСТРОКОВІ ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗЕВОГО РІВНЯ НА 2023 РІК” визначає такі напрямки:

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ОСВІТИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Розробка методик та навчальних програм для підготовки фахівців з питань створення та виробництва напівпровідникових матеріалів та компонентів, передусім для виробництва озброєння та військової техніки;

Розроблення систем імітаційного моделювання для підготовки офіцерських кадрів сил безпеки та оборони та удосконалення бойової і оперативної підготовки військ (сил);

Розроблення освітніх платформ для підвищення професійної майстерності робітничих кадрів, фахівців Національної поліції України;

Розвиток освітньо-професійних програм “Кібербезпека” та “Інформаційноаналітична діяльність фахівців сектору безпеки та оборони” у сфері національної безпеки і оборони;

Впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес ВВНЗ;

Розробка сучасних методів та засобів підготовки фахівців за напрямком застосування безпілотних авіаційних комплексів та засобів їх

виявлення/протидії;

Удосконалення системи підготовки фахівців для Державної прикордонної служби України в контексті трансформації військової освіти за стандартами НАТО на засадах впровадження інноваційних педагогічних технологій;

Удосконалення системи підготовки фахівців у сфері правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану та поствоєнний період;

Удосконалення системи використання полігонів, навчально-матеріальної бази, інструкторів країн НАТО для підготовки прикордонних підрозділів для виконання бойових завдань.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ОСВІТА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Оновлення цифрового освітнього середовища, створення якісного освітнього цифрового контенту;

Розвиток цифрових компетентностей;

Автоматизація послуг і процесів у сфері освіти і науки;

Створення та функціонування STEM-центрів, лабораторій у межах впровадження реформи Нова українська школа, цифровізації та цифрової трансформації;

Аудит українських онлайн ресурсів для дистанційного навчання щодо відповідності європейським стандартам інклюзивності;

Розробка та впровадження VR-технологій в освітньому процесі поліцейських і працівників Національної поліції;

Розроблення інформаційно-аналітичної системи рейтингового оцінювання суб'єктів освітнього процесу в системі вищої військової освіти;

Розроблення та застосування цифрових платформ для професійної підготовки військових фахівців сил оборони;

Цифровізація процесів розроблення та погодження програм підвищення кваліфікації у сфері державного управління.

УТОЧНЕНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ОБОРОННОГО БЮЛЕТЕНЯ УКРАЇНИ містить 6 індикаторів для оцінювання наукової діяльності.

2.5.3. Актуалізація наукових досліджень та трансформація системи ННТД з урахуванням досвіду держав-членів та партнерів НАТО:

Засади ННТД в МОУ сформовані з урахуванням вимог сучасності. Уточнені завдання органів управління ННТД в системі МОУ, а також приведені структури, завдання. Напрями наукових досліджень НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО в системі МОУ до потреб реформованих систем державного і військового управління, та завдань з виконання наукових і науково-технічних робіт;

Порядок планування ННТД, замовлення наукової і науково-технічної продукції приведений у відповідність до нових вимог щодо впровадження системи оборонного планування та потреб МО, ЗСУ, ДССТ;

Впроваджено нові механізми та інструменти, встановлені вимоги за окремими напрямами до кадрового забезпечення ННТД в системі МОКУ з урахуванням перспективних напрямів досліджень;

Забезпечено планування та виконання заходів підготовки НППК в межах реальних потреб системи МОУ;

Забезпечено участь органів управління ННТД МОУ, НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО у формуванні та реалізації державної політики за напрямками ННТД. Створено умови функціонування НУ, ВВНЗ, ВНП ЗВО системи МОУ на правах повноцінного члена для проведення спільних досліджень, спільного користування дослідницьким обладнанням та обміну досвідом (знаннями) із вітчизняними та зовнішніми респондентами, часті у загальнодержавних проектах, на проведення їх державних експертиз та консультацій;

Створено засади розвитку складових системи ННТД МОУ відповідно до перспективних вимог оборони держави. Запроваджено цілі, завдання розвитку складових системи ННТД МОУ, здійснюється інформаційно-аналітичний супровід ННТД системи МОУ із застосуванням внутрішніх та зовнішніх інформаційних ресурсів.

Підгрупа спроможностей DG-2.8. “НАУКОВА ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, РОЗВИТОК ВОЄННОЇ НАУКИ” ЄДИНОГО ПЕРЕЛІКУ (КАТАЛОГУ) СПРОМОЖНОСТЕЙ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ, ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ містить такі спроможності:

DG-2.8.1. Забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

DG-2.8.2. Організація наукової та науково-технічної діяльності;

DG-2.8.3. Дослідження в сфері управління новітніми технологіями. Визначення перспективних (генерування нових) напрямів наукової діяльності в МОУ та ЗСУ;

DG-2.8.4. Проведення фундаментальних та прикладних досліджень;

DG-2.8.5. Наукове та науково-технічне супроводження проектів зі створення та розвитку спроможностей (базових компонентів спроможностей) МОУ та ЗСУ;

DG-2.8.6. Здійснення наукової та науково-технічної експертизи проектів, державних програм, наукових та науково-прикладних результатів у сфері оборони.

Проект Закону України “Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні” дає таке визначення:

пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності (далі – пріоритетні напрями) – науково, економічно та соціально обґрунтовані тематичні напрями фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, яким надається державна підтримка з метою формування ефективного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок і забезпечення впровадження результатів його діяльності у реальному секторі економіки для створення додаткової доданої вартості та/або фінансовому секторі економіки для підвищення його дохідності, підвищення конкурентоспроможності українського виробництва, досягнення цілей сталого

розвитку та ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ, а також розвитку людського капіталу, підвищення якості життя населення, відновлення країни від наслідків збройної агресії та інтеграції національного сектору наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у світовий та Європейський дослідницький простір.

Проект Закону України “Про систему пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні” зазначає, що система пріоритетних напрямів складається з груп: “Передова наука” та “Подолання національних викликів”.

Пріоритетні напрями групи “Подолання національних викликів” поділяються на такі тематичні підгрупи:

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА;

ресурсоефективна економіка та альтернативна енергетика;

здоров'я нації та безпечне харчування;

раціональне природокористування та циркулярна економіка;

нові речовини, матеріали, індустріальні технології;

цифровізація економіки;

креативне та інклюзивне суспільство.

Планування наукової і науково-технічної діяльності в системі Міноборони здійснювати за такими пріоритетними напрямами (тематикою) наукових досліджень, які визначені Протоколом засідання секції Воєнно-наукової ради Міністерства оборони України за воєнно-теоретичною проблематикою Міністерства оборони України від 05 квітня 2023 року № 1.

Пріоритетні напрями (тематика) наукових досліджень Міністерства оборони України на 2024 рік та середньострокову перспективу

дослідження проблем та розроблення пропозицій щодо вироблення і реалізації ПОЛІТИК з урахуванням ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТАНДАРТІВ НАТО для задоволення потреб оборони за напрямами стратегічного планування у сфері оборони, удосконалення систем оборонних закупівель, внутрішнього аудиту, запобігання та протидії корупції, державного гарантування якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення, правового забезпечення, ПРОГРАМНО-ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ;

удосконалення системи управління життєвим циклом ОВТ, інформаційно-комунікаційних систем воєнного призначення, програмного забезпечення, інших складових інформаційної інфраструктури Міноборони;

дослідження БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА на глобальному, регіональному та національному рівнях;

науково-технічне супроводження розвитку СИТУАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ МІНОБОРОНИ;

створення комплексної СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ СПРОМОЖНОСТЕЙ ЗС України, інших складових сил оборони;

створення інформаційної системи Міноборони на основі документів НАТО;

розроблення правових механізмів ресурсного забезпечення сил оборони в

межах міжнародної допомоги;

наукове обґрунтування механізмів впровадження порядку закупівлі зразків ОВТ за технічними специфікаціями та впровадження системи уніфікації складових зразків ОВТ вітчизняного виробництва з урахуванням досвіду держав-членів НАТО;

дослідження окремих питань забезпечення життєдіяльності військовослужбовців (матеріального забезпечення та фізичної підготовки);

дослідження шляхів удосконалення системи кадрового менеджменту та управління кар'єрою військовослужбовців в умовах особливого періоду.

Враховуючи виклики і загрози національній безпеці України в умовах російської збройної агресії, планування наукових досліджень в системі Міністерства оборони повинно відповідати кращим сучасним практикам країн – членів НАТО, здійснюватися в рамках оборонного планування за процедурами програмно-проектного менеджменту.

Вищезазначене повинно бути враховано у плануванні ННТД в системі Міністерства оборони на основі спроможностей під час аналізу та визначення пріоритетних напрямів розвитку і техніки з врахуванням наявних і потенційних загроз у безпековому середовищі, засад воєнної політики, стратегії розвитку сил безпеки і оборони, розвитку інвестиційного та виробничого потенціалу ОПК та проведення інноваційних наукових досліджень.

к.т.н., с.н.с. Орда М.В., Єфименко Г.А. (НУОУ)

НАПРЯМКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННОЇ НАУКИ

Збройна агресія російської федерації проти України стала довгостроковим чинником, який вплинув на всі сфери життєдіяльності нашої країни. Разом з тим, ми отримали гіркий, але безцінний досвід організації в найкоротші терміни відсічі більш потужній країні-агресору, яка використовуючи чисельну “п’яту колону”, задалегідь розгорнула агентурну мережу намагається втягнути Україну у довготривалу війну. Врахування набутого досвіду потребує певної трансформації всіх складових сектору безпеки і оборони, а перш за все – удосконалення системи військової освіти та науки.

Стратегія національної безпеки України визначає одним з напрямків зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави створення сприятливих умов для розвитку науки, забезпечення розбудови науково-дослідницької інфраструктури, а також ефективну взаємодію вчених із державним і приватним сектором, стимулювання інновацій та запровадження новітніх технологій, зокрема у сферах безпеки та оборони.

На підставі Указу Президента України № 473/2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 вересня 2021 року “Про

Стратегічний оборонний бюлетень України” Міністерством оборони організовано роботу щодо досягнення перспективної моделі сил оборони, набуття визначених оборонних спроможностей, яке здійснюватиметься з урахуванням актуальних та потенційних воєнно-політичних загроз і викликів та ресурсних можливостей шляхом імплементації стратегічних цілей розвитку сил оборони, сформульованих на основі визначених у Стратегії воєнної безпеки України цілей, пріоритетів і основних завдань реалізації державної політики у воєнній сфері, сферах оборони і військового будівництва та основних напрямів реалізації воєнної політики України.

Однією з стратегічних цілей розвитку сил оборони є: професійний та вмотивований особовий склад сил оборони, підготовлений військовий резерв, що підтримуються за рахунок ефективних прозорих систем кадрового менеджменту, військової освіти і науки, охорони здоров'я і соціального захисту.

В Указі Президента України “Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” зазначено, що “сучасна філософія освіти, оновлена стратегія її реформування вимагають принципово нових наукових досліджень, обґрунтованого та послідовного запровадження передових науково-педагогічних технологій, раціональних і ефективних підходів до організації наукової та інноваційної діяльності у сфері освіти”.

Нормативно-правове забезпечення воєнної науки потребує впровадження у діяльність органів управління, ВВНЗ, ВНП ЗВО, наукових установ положень останніх концептуальних державних документів та програм з питань оборонного планування та цифровізації наукової діяльності, врахування кращих практик і підходів держав-членів НАТО та власного досвіду ведення бойових дій.

Пріоритети Стратегії воєнної безпеки України будуть реалізовані шляхом виконання таких завдань:

забезпечення формування та реалізації ефективної державної політики у воєнній сфері, у сфері оборони і військового будівництва, імплементації поєднаних єдиними цілями, пріоритетами та завданнями Стратегії, Стратегічного оборонного бюлетеня України, програм і планів діяльності Кабінету Міністрів України, взаємоузгоджених з іншими документами планування у сфері національної безпеки і оборони;

упровадження програмно-проектного управління оборонними ресурсами з розробленням та своєчасним оновленням комплексу програм і проектів розвитку оборонних спроможностей, планів утримання і розвитку відповідних складових сил оборони, забезпечення виконання державних цільових програм;

удосконалення процесів планування розвитку озброєння, військової та спеціальної техніки з урахуванням усіх етапів життєвого циклу, їх замовлення, проведення досліджень і розроблень, державних випробувань, контролю якості на етапах виробництва та постачання до ЗСУ, інших складових сил оборони;

розвиток системи воєнної науки, спрямованої на вирішення теоретичних і практичних завдань забезпечення всеохоплюючої оборони, розроблення новітніх систем озброєння, військової та спеціальної техніки;

підтримання технічної готовності та модернізація озброєння, військової та спеціальної техніки, оснащення сил оборони високоточними засобами ураження, безпілотними платформами наземного, морського та повітряного базування, космічною технікою військового призначення.

В Уточненому переліку заходів з реалізації Стратегічного оборонного бюлетеня України наведений пункт 2.5.3. Актуалізація наукових досліджень та трансформація системи ННТД з урахуванням принципів і передового досвіду держав – членів НАТО та держав – партнерів НАТО, який включає шість індикативних показників:

уточнені завдання органів управління ННТД;

порядок планування ННТД приведений до нових вимог впровадження системи оборонного планування;

впроваджено нові механізми кадрового забезпечення ННТД;

підготовка науково-педагогічних та наукових кадрів;

забезпечено участь органів управління ННТД у формуванні та реалізації державної політики за напрямом ННТД;

створення засад розвитку системи ННТД відповідно до перспективних вимог оборони держави.

Майбутнє України потребує системного розвитку наукової сфери, її невідкладної модернізації відповідно до кращих європейських та світових зразків, створення дієвого механізму підтримки наукових досліджень та втілення прикладних розробок, що дасть поштовх інноваційним змінам в сфері економіки, безпеки та оборони і розвитку суспільства.

Проривні наукові технології та інновації в сучасному світі є спільними надбаннями авторитетних науково-дослідних і академічних установ та технологічних корпорацій, які неможливо отримати без міжнародної інтелектуальної кооперації.

Для України повноцінна інтеграція вітчизняної науки до європейського та світового інтелектуального простору є одним із найбільш амбітних та критично важливих завдань підвищення конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення національної безпеки та оборони.

Складні військово-політичні умови вимагають пріоритезації уваги до втілення напрацювань учених у військовій сфері країн-членів НАТО. Організація наукових досліджень у сфері оборони в країнах-членах НАТО побудована таким чином, щоб забезпечити різні процеси, які поліпшують цілісність, інтегровану структуру організації та передбачає декілька специфічних, але пов'язаних між собою функцій, зокрема:

оцінку майбутнього операційного середовища;

планування і забезпечення потрібних засобів і можливостей;

визначення майбутніх загальновійськових концепцій стратегічного рівня;

розробку, інтеграцію і випробування нових оперативних концепцій, доктрин, організаційних структур, засобів і технологій, а також внесення удосконалень;

науково-дослідну роботу над майбутніми можливостями і засобами;

навчання та освіти.

Одним із пріоритетів Стратегії воєнної безпеки України “Воєнна безпека – всеохоплююча оборона” є нарощування спроможностей Збройних Сил України, сил територіальної оборони у їхньому складі, інших складових сил оборони до виконання покладених завдань. Реалізація цього пріоритету досягатиметься, зокрема, завдяки розвитку системи воєнної науки, спрямованої на розв’язання теоретичних і практичних завдань забезпечення всебічної оборони України, розроблення новітніх систем озброєння, військової та спеціальної техніки.

Для регулювання ННТД в системі Міністерства оборони України пропонується покласти такі нормативні принципи:

принцип єдиного державного управління воєнною наукою, міжвідомчої координації робіт з розвитку військово-технічної науки і концентрації наявних можливостей (зосередження інтелектуальних, фінансових, організаційних та інфраструктурних ресурсів) на підтримку досліджень і розробок в інтересах національної безпеки та окремо створення перспективного озброєння;

пріоритетність – послідовне зосередження зусиль на військово-технічному забезпеченні першочергових, нових і традиційних завдань будівництва ЗС України;

адекватна асиметрична протидія високоефективним сучасним і перспективним системам противника з урахуванням їх життєвого циклу;

збалансованість між покладеними на воєнну науку завданнями і фінансово-економічними можливостями України;

гнучкість і здатність до корегування планових завдань на розробку і модернізацію зразків озброєння та військової техніки в умовах динамічно мінливих загроз для військової безпеки;

дотримання міжнародних договорів, законодавства України, діючих нормативно-правових актів;

програмно-цільове планування розвитку зразків, комплексів і систем озброєнь, їх раціональна уніфікація і стандартизація;

практична реалізація створених зразків озброєнь на основі забезпечення на підприємствах військово-промислового комплексу України науково-технічного та виробничо-технологічного потенціалу, необхідного для створення перспективного озброєння;

спадковість – розробка нових зразків озброєнь з урахуванням накопиченого досвіду створення озброєння;

військово-економічна ефективність – оптимальна відповідність створюваних озброєнь завданням, структурі і складу ЗС України, інших військових формувань і органів у межах бюджетного фінансування витрат на національну оборону та забезпечення безпеки держави;

системне обґрунтування і цілеспрямоване нарощування науково-технічного потенціалу для створення зразків озброєнь наступних поколінь;

забезпечення адаптивності мобілізаційної бази до змін військово-політичних і економічних умов, у тому числі науково-технічних і виробничо-

технологічних можливостей;

відповідність вимогам безпеки і збереження навколишнього середовища в частині забезпечення різних видів безпеки – ядерно-радіаційної, хімічної, біологічної, техногенної, інформаційної та інших;

диверсифікованість – раціональне використання при створенні зразків і продукції подвійного і цивільного призначення науково-технічного потенціалу.

Загальними для системи Міністерства оборони України являються Рекомендації з оборонного планування на основі спроможностей в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України. В зазначених Рекомендаціях надається перелік принципів, у відповідності до яких здійснюється оборонне планування в державі, а також надається визначення терміну Каталог спроможностей. Каталог є документом, у якому визначаються перелік та зміст основних спроможностей. Метою його розробки є запровадження процесу оборонного планування в державі на основі визначених спроможностей. Також, він має бути використаний під час планування ННТД в системі Міністерства оборони України. Крім того, в ньому описуються усі характеристики принципів оборонного планування.

Це повинно бути враховано у плануванні ННТД в системі Міністерства оборони на основі спроможностей під час аналізу та визначення пріоритетних напрямів розвитку і техніки з врахуванням наявних і потенційних загроз у безпековому середовищі, засад воєнної політики, стратегії розвитку сил безпеки і оборони, розвитку інвестиційного та виробничого потенціалу ОПК та проведення інноваційних наукових досліджень.

Зазначені вище положення мають бути відображені у Положенні про організацію наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України.

Порядок оформлення та подання тез доповідей до науково-практичної конференції “Актуальні проблеми розвитку військової освіти і науки: шляхи їх вирішення” Національного університету оборони України

Щорічна науково-практичної конференції “Актуальні проблеми розвитку військової освіти і науки: шляхи їх вирішення” проводиться науково-дослідним управлінням проблем розвитку військової освіти та науки Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України

Основні тематичні напрями конференції:

- Актуальні проблеми розвитку військової освіти
- Актуальні проблеми підготовки військових фахівців
- Актуальні проблеми розвитку військової науки

Вимоги до технічного оформлення тез доповідей

Оформлення статей здійснюється з дотриманням таких основних правил:
відповідність Держстандарту ДСТУ 8302: 2015;

мова тез – українська;

на першій сторінці тексту у правому верхньому куті друкуються (шрифтом 14, вирівнювання справа): науковий ступінь; вчене звання; прізвище, ім'я автора; назва організації, в якій працює автор;

заголовок тез (після пропуску в один інтервал друкується великими літерами (шрифт 14, жирно, вирівнювання посередині);

тези доповіді виконується у форматі А4 шрифтом 14 (Times New Roman), в редакторі Microsoft Word, через один інтервал, з відступами на початках абзаців 1,25 см, з полями: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, ліве – 2 см, праве – 2 см; обсяг тез до 4 сторінок, як правило, повністю заповнених.

Організаційний комітет залишає за собою право не розглядати тези доповіді:

не відповідає вимогам до оформлення та до наукового стилю викладу матеріалу;

не має наукової новизни та практичної значущості;

не відповідає тематиці конференції;

виконана з використанням автоматичного комп'ютерного перекладача;

не відредагована (містить граматичні та стилістичні помилки);

порушено етику наукових досліджень, зокрема, якщо у тезах виявлено плагіат.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Науково-практичної конференції

**“Актуальні проблеми розвитку військової освіти
і науки: шляхи їх вирішення”**

26 жовтня 2023 року